

Міністерство культури та інформаційної політики України
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-виховної діяльності КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»

Віталій КАРАСЬ

«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ МУЗИКОЗНАВСТВА»

Рівень вищої освіти – другий

Ступінь вищої освіти – Магістр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»

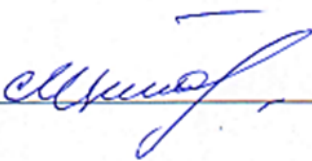
Д н і п р о
2 0 2 4

Розробник:

Щітова С.А. кандидат мистецтвознавства, доцент, зав. кафедри історії та теорії музики

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Методологія музикознавства» відповідає стандарту другого рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-науковій програмі «Музичне мистецтво» 2024 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» 2024 / 2025 навчального року, методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

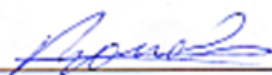
Гарант ОНП

Світлана ЩІТОВА

Робочу програму вибіркової навчальної дисципліни «Методологія музикознавства» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням науково-методичної ради КВНЗ «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 6 від «26» червня 2024 року).

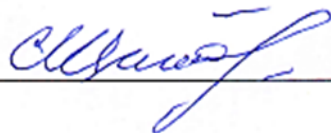
Голова ради

Дмитро ВОЛОВИК

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Методологія музикознавства» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії та теорії музики КВНЗ «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 11 від «25» червня 2024 року).

Завідувач кафедри

Світлана ЩІТОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Кількість кредитів – 7	Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Загальна кількість годин – 210	Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки – 1–2-й
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2,8	Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»	Семестр –1-й–3-й
Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи – 1/1	Рівень вищої освіти – другий	Практичні заняття– 104 годин Індивідуальні заняття –
Вид контролю – залік	Ступінь вищої освіти – «магістр»	Самостійна робота – 106 годин

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета – систематизація знань і розвиток навичок, необхідних для вирішення науково-методичних проблем у галузі музикознавства.

2.2. Завдання:

2.2.1 Надати теоретичну підготовку з питань сутності понять і категорій методології музикознавства.

2.2.2 Охарактеризувати процес наукового дослідження в мистецтвознавстві.

2.2.3 Визначити теоретичні та емпіричні методи дослідження в музикознавстві, методики дослідження, їх зміст і принципи розробки.

2.2.4 Розглянути етапи та форми процесу наукового дослідження в історичному та теоретичному музикознавстві.

2.3. Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності та здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці

2.3.1. Загальні:

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

2.3.2. Фахові:

ФК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

2.4. Програмні результати навчання:

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 11. Планувати і здійснювати дослідження у сфері культури та мистецтва; відшукувати, обробляти та аналізувати необхідну інформацію; аргументувати висновки, презентувати і обговорювати результати досліджень.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і структура музикознавства

Задачі курсу. Пізнавальна, регулятивна, творча, педагогічна, роз'яснювальна та популяризаторська функції; структура; історична і теоретична (систематична) орієнтація музикознавства. Система теоретичного музикознавства. Історичне музикознавство. Систематичне музикознавство як основа історичних досліджень. Історичний підхід до теорії музики. Фундаментальні та прикладні (музичний аналіз, критика, публіцистика, педагогіка) розділи музикознавства. Музичне редагування. Етномузикологія як частина етнографії. Музична терапія. Допоміжні галузі музикознавства. Музичні бібліографія, нотографії, іконографія, дискографія. Музичні джерелознавство та палеографія. Музична лексикографія. Музична лексикологія текстологія. Зростання емпіричних основ музичного українознавства на сучасному етапі.

Тема 2. Теоретичне музикознавство

Основні предмети теоретичного музикознавства. Структура. Основні розділи: музична культурологія, музична естетика, теорія музичної мови та музичної форми, вчення про музичні жанри і стилі. *Музична культурологія*. Культура як духовне буття людства. Різні філософські погляди на співвідношення матеріального і духовного начал в житті суспільства. Музичне мистецтво як відображення дійсності у формі специфічних художніх образів, вид духовної творчості і збагачення духовного життя людини. Поняття про типи музичної культури. Фольклор, побутове, професійне музичне мистецтво. Масове і елітарне мистецтво. Культура і контркультура. Музична пропаганда. Музична педагогіка. Музична преса. Музичне сприйняття. Музична публіка. Слухацькі групи. Основні поняття *музичної естетики*. Мистецтво як відображення дійсності у формі художніх образів, перетворення світу за законами краси, засіб всебічного і гармонійного розвитку особистості. Специфіка музики як виду мистецтва. Звук як основа музичної образності. Концептуальний рівень музичного змісту. Варіативність музичного образу. Історична типологія змісту музики.

Поняття про музичну інтонацію. Музика як мистецтво інтонованого сенсу. Рух, час, простір як форми існування музичної матерії. Час в музиці. Асоціативні просторові уявлення. Рух в музиці як зміна параметрів звучання, переміщення в звуковому і смисловому просторі. Музичний хронотоп. Музична логіка як форма здійснення музичної думки. Епос, лірика і драма в музиці. Програмність в музиці як форма синтезу мистецтв. *Музична мова і музична форма*. Специфіка музичної мови. Синхронічний (вивчення засобів музичної виразності в певний історичний період) і діахронічний (вивчення музичної

мови в його розвитку) підходи.

Регіональні та національні відмінності музичної мови. Системна організації музичної мови. Позачасові (парадигматичні) і тимчасові (синтагматичні) відносини елементів музичної мови. Звуковисотний аспект музичного інтонування. Метро-ритмічна організація музики. Динаміка як сторона виконавської техніки музиканта. Співочий голос як універсальний засіб музичної виразності. Темброва характеристика музичних інструментів (інструментальний колорит). Виконавські засоби музичної виразності. Тематизм як образно-інтонаційна визначеність музичного матеріалу. Мелодія, фактура, гармонія, фарба, ритм як доміанти тематизму. Музична форма як спосіб існування і вираження змісту музичного твору. Часові та просторові характеристики музичної форми. Фактура як комплексне поняття, що розкриває сукупність просторових характеристик музичної форми. Мелодія як основний носій музичної образності. Часовий аспект музичної форми. Музичний синтаксис і композиція. Драматургія як зіставлення, зіткнення і розвиток музичних образів. Сюжетна і не сюжетна музична драматургія (абстрактна музична логіка). Жанр і стиль як типологічні спільності музичних творів і як комплекси засобів музичної виразності.

Тема 3. Методологія теоретичного музикознавства

Метод цілісного аналізу в теоретичному музикознавстві. Структурний метод та його методики. Дистрибутивний аналіз. Компонентний аналіз. Метод зіставного аналізу. Текстовий аналіз. Семантичний аналіз і метод топіків. Етимологічний аналіз. Контент-аналіз. Зміст як виражально-сміслова сутність музики. Музична форма як головний носій змісту. Знакова природа музики, специфіка музичної мови. «Інтонація» – «інтонема» – «музема» (Ф.Тетт). Основа музичної семіотики. Музична лексика та синтаксис. Проблема музичних тезаурусів. Ієрархія рівнів музичного змісту і текстовий аналіз. Специфіка змісту музики різних епох, художніх напрямів та стилів. Топіки Л. Ратнера. Жанр як носій музичного змісту. Традиції музичних культур та методи етимологічного аналізу в музикознавстві. Методи корпусної лінгвістики та інформаційний аналіз тексту. Екстрамузичні та парамузичні чинники в аналізі змісту в музиці. Виконавська інтерпретація. Способи використання в музикознавстві методу контент-аналізу. Комунікативне музикознавство і дискурс-аналіз. Музична семіотика, топіки, музичні жести. Основи музичного спілкування. Інтертекст у музичній творчості і сприйманні музики. Механізми декодування і споживання значень у музиці. Поняття музично-мовленнєвого жанру. Роль статистичних методів у науковому дослідженні. Методи парамузикознавства, музичної соціології та культурології.

Тема 4. Історичне музикознавство

Структура. Історичні аспекти історичного музикознавства. Вивчення історії музичної мови. Допоміжні музично-історичні дисципліни: джерелознавство історії музики різних країн; музична текстологія; музична археологія; музична палеографія; музична історіографія.

Тема 5. Методологія музикознавчого дослідження

Проблематика сучасної методології музикознавства. Спостереження і

експеримент. Порівняння, методи подібності та відмінності. Судження. Індуктивні і дедуктивні умовиводи. Аналогія, гіпотеза, доказ і спростування. Основні закони логіки. Математичні методи в музикознавстві. Застосування кібернетичних методів. Компаративний, порівняльно-типологічний та структурно-типологічний методи. Систематика і таксономія як форми класифікації. Системний підхід. Комплексні методи дослідження. Метод моделювання. Аксіологічний (ціннісний) і дезаксіологічний (об'єктивний) підходи.

Тема 6 Методи історичного музикознавства

Співвідношення індуктивного і дедуктивного методів в історичному пізнанні. Порівняльно-історичний метод, системно-історичний метод. Спеціальні методи музично-історичного дослідження: біографічний, статистичний. Плюралізм методів і проблема єдності музикознавства в цілому. Розробка нових методів в процесі дослідження.

Тема 7. Методологія аналізу музичного твору

Застосування методів суміжних наук в музикознавстві. Мовознавчі і семіотичні методи в структурі музикознавства. Застосування методів дистрибутивного аналізу при вивченні структури музичного тексту. Ядерні структури і їх поширення. Діалектика зовнішнього і внутрішнього в історії музики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділу і теми	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Індив.
Тема 1. Предмет і структура музикознавства. Функції музикознавства. Структура музикознавства	12		6		6
Фундаментальні та прикладні розділи музикознавства	12		6		6
Музичне редагування	8		4		4
Етномузикологія як частина етнографії. Музична терапія.	12		6		6
Допоміжні галузі музикознавства. Музичні бібліографія, нотографія, іконографія, дискографія. Музичні джерелознавство та палеографія.	8		4		4
Музична лексикографія. Музична лексикологія, текстологія.	8		4		4
Зростання емпіричних основ музичного українознавства на сучасному етапі	8		4		4
<i>Всього I семестр</i>	<i>68</i>		<i>34</i>		<i>34</i>
Тема 2. Теоретичне музикознавство					4
Основні предмети теоретичного музикознавства. Структура. Основні розділи.	8		4		
Музична культурологія	6		2		4
Поняття про музичну інтонацію	8		4		4
Музична мова і музична форма	8		4		4

Тема 3. Методологія теоретичного музикознавства Дистрибутивний аналіз.	8		4			4
Компонентний аналіз. Метод зіставного аналізу. Текстовий аналіз.	8		4			4
Семантичний аналіз і метод топіків. Етимологічний аналіз. Контент-аналіз.	8		4			4
Інтертекст у музичній творчості і сприйманні музики	8		4			4
Методи парамузикознавства, музичної соціології та культурології	8		4			4
Тема 4. Історичне музикознавство Структура. Історичні аспекти історичного музикознавства. Вивчення історії музичної мови.	8		4			4
Допоміжні музично-історичні дисципліни	8		4			4
<i>Всього II семестр</i>	<i>86</i>		<i>42</i>			<i>44</i>
Тема 5. Методологія музикознавчого дослідження. Проблематика сучасної методології музикознавства.	10		4			6
Спостереження і експеримент. Порівняння, методи подібності та відмінності. Судження. Індуктивні і дедуктивні умовиводи. Аналогія,	14		6			8
Компаративний, порівняльно-типологічний та структурно-типологічний методи.	12		4			8
Тема 6 Методи історичного музикознавства. Порівняльно-історичний метод, системно-історичний метод.	12		4			8
Тема 7. Методологія аналізу музичного твору. Застосування методів суміжних наук в музикознавстві.	12		4			8
Мовознавчі і семіотичні методи в структурі музикознавства.	12		4			8
Застосування методів дистрибутивного аналізу при вивченні структури музичного тексту.	12		4			8
Ядерні структури і їх поширення. Діалектика зовнішнього і внутрішнього в історії музики.	10		4			6
<i>Всього III семестро</i>	<i>68</i>		<i>34</i>			<i>34</i>
Разом	210		104			106

**5. Теми лекційних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

**7. Теми індивідуальних занять
навчальним планом не передбачені**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва відповідної теми для самостійної роботи	Всього годин для сам.ро.
1	Предмет музикознавства. Функції музикознавства. Структура музикознавства	6
2	Фундаментальні та прикладні розділи музикознавства	6
3	Музичне редагування	4
4	Етномузикологія як частина етнографії. Музична терапія.	6
5	Допоміжні галузі музикознавства. Музичні бібліографія, нотографія, іконографія, дискографія. Музичні джерелознавство та палеографія.	4
6	Музична лексикографія. Музична лексикологія, текстологія.	4
7	Зростання емпіричних основ музичного українознавства на сучасному етапі	4
8	Теоретичне музикознавство Основні предмети теоретичного музикознавства. Структура. Основні розділи.	4
9	Музична культурологія	4
10	Поняття про музичну інтонацію	4
11	Музична мова і музична форма	4
12	Методологія теоретичного музикознавства. Дистрибутивний аналіз.	4
13	Компонентний аналіз. Метод зіставного аналізу. Текстовий аналіз.	4
14	Семантичний аналіз і метод топіків. Етимологічний аналіз. Контент-аналіз.	4
15	Інтертекст у музичній творчості і сприйманні музики	4
16	Методи парамузикознавства, музичної соціології та культурології	4
17	Тема 4. Історичне музикознавство Структура. Історичні аспекти історичного музикознавства. Вивчення історії музичної мови.	4
18	Допоміжні музично-історичні дисципліни	4
19	Методологія музикознавчого дослідження. Проблематика сучасної методології музикознавства.	6
20	Спостереження і експеримент. Порівняння, методи подібності та відмінності. Судження. Індуктивні і дедуктивні умовиводи. Аналогія,	8
21	Компаративний, порівняльно-типологічний та структурно-типологічний методи.	8
22	Методи історичного музикознавства. Порівняльно-історичний метод, системно-історичний метод.	8
23	Методологія аналізу музичного твору. Застосування методів суміжних наук в музикознавстві.	8
24	Мовознавчі і семіотичні методи в структурі музикознавства.	8
25	Застосування методів дистрибутивного аналізу при вивченні структури музичного тексту.	7
26	Ядерні структури і їх поширення. Діалектика зовнішнього і внутрішнього в історії музики.	6
		96 год.

10. Методи та технології навчання

Вивчення нормативної вибіркової дисципліни «Методологія музикознавства» передбачає поєднання різних методів і технологій викладання. Серед них – активні, вербальні, наочні, практичні, проблемно-пошукові, дослідницькі, аналітичні, репродуктивні, розвивальні, індуктивні та дедуктивні.

11. Форми, методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: перевірку засвоєння матеріалу вибірових тем курсу згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань (поточний контроль, екзамен наприкінці I семестру (підсумковий контроль)

Кафедрою історії та теорії музики, на основі навчально-методичних рекомендацій 2021 року, встановлені такі **критерії оцінювання** знань і компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни:

Зараховано

- 1) високий рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) вільне застосування практичних навичок;
- 3) правильно, без жодної помилки виконані всі завдання.

Не зараховано:

- 1) незнання більшої частини навчального матеріалу;
- 2) невміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- 3) майже повна неспроможність виконання завдань.

12. Методичне забезпечення

12.1 Друковані та електронні матеріали.

12.3 Робоча програма з дисципліни.

12.4 Силабус дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

1. Кара-Васильєва Т. Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація. *Вісник НАН України*. 2014. № 8. С. 33–39.
2. Котляревський І. Музично-теоретична україністика *Українське музикознавство*. Науково-методичний збірник. Вип. 28. Музична україністика в контексті світової культури. К., 1998. С. 9-12.
3. Матоліч І. Проблематика сучасного мистецтвознавства України. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2017. Вип. 34. С.41–50.
4. О.М. Олексюк, В.В. Тушева *Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки*. Навчальний посібник. К., 2020. 277 с.
5. Польська І. *Методологічна проблематика в сучасному музикознавстві*. *Культура України*. Випуск 46. Харків, ХДАК, 2014. С. 267–275.

Додаткова

6. Самойленко О. Понятийные инновации отечественного музыковедения: обобщение дискурсивного опыта. *Музичне мистецтво і культура*. Науковий вісник ОДМА імені А.В.Нежданової, 2013. С. 206–215.
7. Чекан Ю. Методологічна мозаїка та концептуальна цілісність історії музики. *Питання організації художньої цілісності музичного твору*. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. К., 2005. Вип. 51. С. 18–24.
8. Чекан Ю. Інтонаційний образ світу: Монографія. К.: Логос. 2009. 227 с.
9. Чекан Ю. Музикознавча компаративістика: від методу – до науки. *Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського національного* 2012. С.
10. Чекан Ю. Образ світу в музиці: від метафори до категорії. Історія музики в минулому і сучасності. Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. К., 2000. Вип. 12. С. 221–228.
11. Шмагало Р. Українське мистецтвознавство початку ХХІ століття в сутінках оптимізації. *Мистецтвознавство '2015 : наук. збірн.* Львів: СКІМ, 2015. С. 81–88.

Ресурси мережі Інтернет

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні ресурси. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
2. Україніка наукова: національна реферативна база. URL: <https://ube.nlu.org.ua/>
3. Index Copernicus. Режим доступу: <http://journals.indexcopernicus.com/>
Scopus: база даних. URL: <https://www.scopus.com/>
4. Web of Science: база даних. URL: <https://web.archive.org/>